

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

Biokaasun mahdollisuudet on tunnistettu hyvin maatalouden yhteydessä. Biokaasulla on potentiaalia myös muilla sektoreilla, mitä voitaisiin edelleen kirkastaa KAISU:ssa ja ilmasto- ja energiastrategiassa. SBB korostaa, että biokaasuinvestointeja tulee vauhdittaa Suomessa. Biokaasun tuotannon kasvattaminen edellyttää edelleen riittäviä ja monipuolisia investointitukimahdollisuuksia; ei ainoastaan maatalouden rahoituskehyksen ja ohjelman (CAP) piirissä, vaan myös teollisuuspoliittisesti eli TEM:n alaisissa investointituissa. Biokaasun edistäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri ministeriöiden välillä (MMM, TEM, YM, VM, LVM). Esitämme konkreettisena toimenpiteenä, että kotimaisen biokaasun tuotannon ja käytön edistämistä vauhditetaan kattavalla kansallisella ohjelmalla ja tavoitteen asetannalla. Suomi on yksi harvoista maista, joka ei ole asettanut biokaasun tuotantoon tai käyttöön liittyvää kansallista tavoitetta.

Liikenne

Avovastaus

Arviomme mukaan KAISU:ssa esitetyt uudet politiikkatoimet ovat suhteellisen kevyitä, mutta sinällään kannatettavia. Liikennebiokaasun käyttöä voidaan edistää kustannustehokkaasti raskaiden ajoneuvojen hankintatuilla ja jakeluinfratuilla, eli nämä ovat kannatettavia ehdotuksia. Kehitysehdotuksena esitämme, että raskaiden ajoneuvojen hankintatukien määrärahat ovat riittävät ja niistä tiedettäisiin jo hyvissä ajoin, jotta toimenpide myötävaikuttaa myös alueellisen jakeluinfrakstruktuurin kehittymistä. Kannatamme ehdotusta ottaa käyttöön konversiotuki, joka mahdollistaa olemassa olevan henkilöajoneuvokannan muuttamista vähäpäästöiseksi. Olemassa oleva paineistetun kaasun jakeluinfra mahdollistaa kaasukäyttöisten ajoneuvojen käytön. Kannatamme ehdotusta, että jatketaan julkisen jakeluinfran rakentamisen tukemista 10 M€:lla/vuosi. Tähän esitämme täsmennyksen, että tukea kohdistettaisiin myös metaanille. Metaanin mukaan ottaminen hyödyttää paitsi biometaania, että myös synteettistä metaania.

Koemme, että liikenteen päästövähennystoimenpidekokonaisuus sisältää paljon epävarmuuksia, mikä vaikeuttaa uusien liikennebiokaasun tuotantolaitosinvestointien tekemistä Suomessa.

Kansallisen biokaasutavoitteen asettaminen voisi omalta osaltaan hälventää epävarmuuksia ja käynnistää investointeja eri puolelle Suomea. Esimerkkejä epävarmuuksista: Vuonna 2027 alkaa jakelijoiden päästökauppa (ETS2), minkä yhteydessä on päätetty ottaa käyttöön erilaisia kompensatiomekanismeja kustannusten nousun vuoksi. Päästökauppa lisää kiinnostusta kaasukäyttöisiä ajoneuvoja kohtaan, mutta fossiilisia polttoaineita koskevat veroalennukset puolestaan vähentävät kiinnostusta. Biopolttoaineiden jakeluvaikeus kiristyy maltillisesti vuosina 2025-2027, minkä jälkeen velvoitetasossa on odotettavissa suuri hyppy vuoden 2028 velvoitetasolle. Varmimpia liikenteen päästöihin liittyviä toimenpiteitä ovat verotusmuutokset, jotka tosin lisäävät tieliikenteen päästöjä vuosina 2025-2027 ja lisäävät fossiilisten polttoaineiden kysyntää.

Maatalous

Avovastaus

SBB pitää erittäin tärkeänä ja perusteltuna, että maataloussektorilla tunnistetuista politiikkatoimista ensisijaisiksi nostetaan biokaasun tuotannon ja käytön edistäminen sekä ravinteiden kierrätyksen tukeminen. KAISU:ssa ei kuitenkaan kerrota sen tarkemmin, mitä ravinteiden kierrätyksen tukemisella tarkoitetaan. Ylipäättänsä peräänkuulutamme tunnistettujen toimenpiteiden määrätietoista toimeenpanoa ja toivoisimme konkretiaa maatalouden päästövähennystoimiin. Ilman selkeitä toimenpiteitä, aikatauluja, määrärahoja ja vastuutahoja politiikkatoimet jäävät tehottomiksi.

Maatalouden ilmastotoimia ei voida kuitenkaan yksinomaan toteuttaa ja rahoittaa CAP:n piirissä, vaan tulee katsoa laajemmin EU-tason ja kansallisen tason rahoitusmahdollisuuksia. On kuitenkin tärkeää, että uuden ohjelmakauden CAP luo konkreettisia kannustimia biokaasun ja ravinteiden kierrätyksen edistämiseen. Esimerkiksi myös tulevassa CAP-ohjelmassa on tärkeää olla määrärahat biokaasuinvestoinneille, sillä maatilojen investoinnit edellyttävät usein pitkäjänteistä suunnittelua ja ennakoitavuutta. Nykyinen CAP-ohjelma mahdollistaa biokaasun ja ravinteiden kierrätyksen, mutta ei aktiivisesti kannusta niihin. Ympäristökorvausjärjestelmässä lannan tai nurmen luovuttaminen biokaasulaitoksille on valinnainen toimenpide, mutta vaaditut määrät ovat hyvin vähäiset (esim. vain yksi 25 m³ kuorma tai alle puoli hehtaaria nurmikasvustoa). Viljelijät voivat saada tukea myös orgaanisten lannoitteiden ja maanparannusaineiden käytöstä, mutta kyseessä on kevyt toimenpide, joka ei riitä muuttamaan vakiintuneita käytäntöjä. Käytännössä muut ympäristökorvauksen toimenpiteet, kuten kerääjäkasvit, ovat houkuttelevampia, koska niistä maksetaan paremmin ja ne on helpompi sovittaa osaksi tilan normaalia toimintaa.

Erityisesti kotieläintuotannon lantaan liittyvä päästövähennyspotentialiaali on yhä suurelta osin hyödyntämättä. Suomessa syntyy vuosittain noin 15 miljoonaa tonnia lantaa, jonka käsittely aiheuttaa noin 0,7 Mt CO₂-ekv päästöjä taakanjakosektorilla. Biokaasulaitoksilla tapahtuva lannan käsittely voi vähentää näitä päästöjä yli kolmanneksella (SBB). Jos Suomi asettaisi vuodelle 2030 biokaasun 4 terawattitunnin tuotantotavoitteen, niin voitaisiin maatalouden sivuvirtapohjaisella biokaasutuotannolla saada aikaan vuosittain yli 0,24 Mt CO₂-ekv päästövähennykset. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että biokaasulaitoksissa käsiteltävän lannan määrä olisi arviolta 4,7 miljoonaa tonnia vuosittain.

Biokaasun tuotanto on tällä hetkellä ainoa teollisessa mittakaavassa toimiva teknologia, joka mahdollistaa sekä uusiutuvan kaasun tuotannon että ravinteiden kierrätyksen. Tämä monihyötyisyys on erityisen merkittävä päästövähennysten näkökulmasta, eikä sitä tule ohittaa, kun ravinnekierron tukimuotoja suunnitellaan teknologianeutraaleiksi.

Biokaasulaitoksissa uusiutuvien kaasujen tuotanto, orgaanisen aineksen käsittely ja ravinteiden kierto kytkeytyvät tiiviisti yhteen. Biokaasun hyödyntämisellä – samoin kuin ravinteiden kierrätyksellä – voidaan saavuttaa huomattavia kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä maataloudessa.

Valitettavasti, kuten luonnoksessa todetaan, orgaanisten maanparannusaineiden ja kierrätyslannoitteiden ilmastovaikutuksia ei nykyisellään tunnisteta riittävästi. Tästä huolimatta niiden päästövähennyspotentiaali korvata mineraalilannoitteita on merkittävä, kun tiedetään että fosforin osalta yli 90 % voitaisiin korvata biomassapohjaisella orgaanisilla jätteillä, tähteillä ja sivuvirroilla ja typen osalta noin kolmasosa. Kierrätyslannoitteet ja maanparannusaineet tulisi tunnistaa osaksi vähähiilisiä tuotantoketjuja, ja niiden vaikutusten arvioimiseksi on kehitettävä tarkempia, verifioituja laskentasääntöjä, jotka mahdollistavat päästövähennysten ja vähähiilisyyden luotettavan osoittamisen ja vertailun.

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

-

Työkoneet

Avovastaus

-

Jätehuolto

Avovastaus

SBB pitää hyvänä sitä, että jätteenpolttoa on tarkasteltu KAISU:ssa osana jätehuoltosektorin ilmastoasioita, mikä antaa kattavan kuvan jätesektorin tilanteesta. Esitämme, että lukuun 5.5. lisättäisiin taulukko käytössä olevista politiikkatoimista. Taulukossa voisi olla mainittuna myös esim. vanha kansallinen biokaasuohjelma, jonka puitteissa on kuitenkin Suomeen tehty useita biojätteen kierrätykseen liittyviä biokaasulaitosinvestointeja. Poliitiikkatoimenpiteissä mainitaan, että kiertotalouslain valmistelussa selvitetään mahdollisuuksia muun ohella edistää kierrätystä ja vähentää kierrätyskelpoisen jätteen polttamista. Tässä yhteydessä haluamme todeta, että kierrätyksen edistäminen pitäisi olla yksi lakivalmistelun lähtökohdista.

Puhtaan energian Suomen kärkihankkeiden tuki hiilidioksidin talteenotolle -politiikkatoimenpiteen osalta pidämme tärkeänä sitä, ettei luoda kannustimia biojätteen ja orgaanisen jätteen polttamiselle jätteenpolttolaitoksissa. Jätelainsäädännön mukaisesti biojätteet tulee erilliskerätä ja kierrättää.

F-kaasut

Avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

-

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

-

Julkiset hankinnat

Avovastaus

-

Muut poikkisektorit

Avovastaus

Biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen joustomekanismi on pääpiirteittäin yhteneväinen EU-hiilen poistosertifiointikehyssäädöksen kanssa. Joustomekanismiin liittyy kuitenkin paljon epävarmuuksia niin toteutuksen kuin vaikuttavuuden suhteen, joten konkreettisia päästövähennyksiä ei todennäköisesti synny. Joustomekanismista voitaisiin kuitenkin kehittää työkalu, joka saisi aikaan päästövähennyksiä, joilla voisi olla kansallisesti ja EU-tasolla tunnistettu arvo ja rooli.

Jakeluvelvoitteen joustomekanismin jatkokehittäminen voisi olla konkreettinen toimenpide lisättäväksi politiikkatoimien joukkoon. Arviomme mukaan joustomekanismia voitaisiin hyödyntää esimerkiksi seuraavissa toimissa:

- Jakeluvelvoitteen joustomekanismilla biokaasun käyttö työkoneissa: työkoneissa halutaan edistää vaihtoehtoisia käyttövoimia, jotka korvaavat fossiilisia polttoaineita. Sähkön ohella biokaasu

on tutkitusti varteenotettava vaihtoehto. Biokaasun ottaminen mukaan voisi osaltaan edistää kotimaisen biokaasusektorin kehittymistä, mikä on hallitusohjelman mukainen toimenpide.

- kaatopaikkakaasujen hyödyntäminen: kaatopaikkakaasuja otetaan talteen ja useassa tapauksessa ne soihdutetaan ilman energiana hyödyntämistä. Talteen otetun kaasun hyödyntäminen esimerkiksi sähkön ja lämmön tuotannossa edellyttää investointeja, jotka eivät usein ole taloudellisesti kannattavia, sillä kustannukset ylittävät saatavat tuotot.
- biogeenisen hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen/varastointi: biometaanin tuotannon yhteydessä voidaan ottaa talteen bioperäistä hiilidioksidia ja hyödyntää ja varastoida sitä eri tavoin. Tämä ei kuitenkaan ole toistaiseksi taloudellisesti kannattavaa, koska hiilenpoistomarkkinat ovat kehittymättömät ja lainsäädännön keskeneräisyys luo suuria riskejä investoijalle. Biometaanin tuotannossa oleva biogeeninen CO₂ on hyvälaatuista ja talteenotto- ja hyödyntämistekniikkaa voitaisiin ottaa käyttöön olemassa oleviin laitoksiin erittäin kustannustehokkaasti ja nopealla aikataululla. Joustomekanismin avulla saataisiin taloudellisia kannustimia investointien toteuttamiseksi nopealla aikataululla ja näin voitaisiin jo nyt jouduttaa biogeenisen hiilidioksidin talteenottoa ja hiilimarkkinoiden kehittymistä Suomessa. Joustomekanismi tarjoaisi tähän hyvän pilotointialustan, joka on nopeasti toteutettavissa, mutta kuitenkin ajallisesti selkeästi rajattavissa joustomekanismin sopimusehdoissa.
- taakanjakosektorin metaanipäästöjen vähentäminen: Tämä voisi kattaa sekä kotieläinten ruuansulatuksen (2,1 Mt CO₂-ekv) että lannankäsittelyn päästöt (0,7 Mt CO₂-ekv.). Julkaisussa ”Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:32 Kestävät käytännöt biokaasutuotannossa” todetaan että tavanomaiset CHP-moottoreiden metaanipäästöt ovat 1,5–3 % tuotetusta metaanista. Lisäinvestoinneilla pakokaasujen hapettamiseen päästöjä voitaisiin edelleen vähentää, mutta näitä teknologioita ei ole Suomessa käytössä investointi- ja käyttökustannusten vuoksi.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

-

Muita huomioita

Avovastaus

-

Virolainen-Hynnä Anna
Suomen Biokierto ja Biokaasu ry